

Motion till riksdagen 2008/09:So505

av **Chatrine Pålsson Ahlgren (kd)**

Tobakslagen

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en skärpning av tobakslagen för att förhindra att barn och ungdomar under 18 år lyckas köpa tobak i affärerna.

Motivering

I Sverige finns idag cirka 1,2 miljoner rökare. I genomsnitt röker 15 procent av befolkningen i åldersgruppen 16–84 år. Statens folkhälsoinstituts folkhälsoenkät "Hälsa på lika villkor" från 2007 visar att andelen vuxna manliga dagligrökare var 12 procent. Andelen dagligrökande kvinnor var 16 procent.

Ungdomars tobaksvanor följs genom årliga skolundersökningar av Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning, CAN. Undersökningen från 2008 visar att bland elever i årskurs 9 rökte 22 procent av pojkarna och 28 procent av flickorna.

I Sverige är tobak den vanligaste yttre orsaken till sjukdomar och för tidig död. Varje år dör omkring 6 400 människor i sjukdomar som orsakats av rökning. Drygt 500 avlider av skador de fått av passiv rökning. De flesta avlider i hjärt- och kärlsjukdomar.

Forskning visar att den som börjar röka i tonåren löper tre gånger större risk än andra att dö en för tidig död redan mellan 35 och 69 år. I högre åldrar är risken dubbelt så stor som för icke-rökaren. Med alla åldersgrupper medräknade avlider varannan rökare som debuterat i tonåren av sin rökning.

Kostnaderna för samhället, bortsett från det mänskliga lidandet, är stora. Enligt rapporten "Rökning – produktionsbortfall och sjukvårdskostnader", av docent Kristian Bolin och professor Björn Lindgren vid Lunds universitet, kostar rökningen samhället 26 miljarder kronor (2001) årligen i sjukvård och produktionsbortfall.

Fel! Okänt namn på

Åtgärderna för att minska tobaksbruket har varit många. Det moderna arbetet började på 1960-talet. Stora informationsinsatser genomfördes för att nå resultat genom upplysning om tobakens skadeverkningar. Om människor bara fick information om hälsoriskerna så skulle de låta bli tobaken, ansågs det.

Ganska snart insåg man att det inte räcker med enbart faktainformation om hälsorisker för att tränga tillbaka rökningen. De senaste decennierna har därför, vid sidan av informationsinsatser, en rad åtgärder genomförts som exempelvis en aktiv prispolitik, förbud mot den kommersiella tobaksreklamen, åtgärder för rökfria miljöer och behandlingsinsatser för dem som vill sluta röka.

För att förhindra att barn och ungdomar hamnar i tobaksmissbruk infördes 1997 en lag om åldersgräns om 18 år för köp av tobak. Men flera undersökningar som gjorts visar att efterlevnaden av ålderkontrollen fortfarande inte fungerar tillfredsställande. Ett stort antal ungdomar under 18 år kan fortfarande köpa tobaksvaror.

Det finns därför behov av att se över effektiviteten och efterlevnaden av bestämmelsen. Vad som behövs är ett bättre sanktionssystem och en mer aktiv tillsyn. I dag kan den försäljare som tillhandahåller tobak till ungdomar antingen få böter eller fängelse i sex månader. För att tobakslagen ska få ökad effektivitet borde även den som är ägare av butiken kunna straffas, inte bara försäljaren. Många gånger kan det vara unga människor, ibland under 18 år, som står i kassan. Då är det rimligt att butiksägaren har ett ansvar och gör en egen tillsyn. Detta borde framgå i lagstiftningen.

Likaså borde det vara möjligt att kunna dra in försäljningstillståndet för de butiker som missköter sig upprepade gånger.

Om tillgängligheten begränsas så att det blir striktare och svårare för barn och ungdomar att få tag i tobak, kommer färre att börja röka.

En förändrad lagstiftning inom tobakslagen skulle förhindra tidiga tobaksdebuter och minska tobakskonsumtionen och därigenom förbättra folkhälsan. Detta bör ges regeringen till känna.

Stockholm den 6 oktober 2008

Charline Pålsson Ahlgren (kd)